Vammaisneuvosto 28.10.2026 § 79

§ 79

Vastauksen antaminen vammaisneuvoston 5.3.2026 § 17 aloitteeseen palvelujen turvallisuudesta ja palvelujen merkityksestä osana hyvinvointia

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Hokkanen Timo

Päätösehdotus

Vammaisneuvosto päättää

1. merkitä alla olevan vastauksen vammaisneuvoston aloitteeseen tiedoksi

Vastaus vammaisneuvoston aloitteeseen

Vammaisneuvosto nostaa aloitteessaan esiin tärkeän huolen säästöjen ja palvelumuutosten vaikutuksesta asiakkaiden arjen turvallisuuteen, elämänlaatuun ja hyvinvointiin. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella tunnistetaan näiden vaikutusten arvioinnin kriittinen merkitys osana vastuullista päätöksentekoa.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) perustuu lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (7 §) sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiaan. EVA-toimintamallia ohjaa hallintojohtajan antama Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) käsikirja.

Hyvinvointialueen strategian mukaisesti päätöksenteon tulee perustua monipuoliselle vaikutustenarvioinnille. Ennakkoarvioinnin tavoitteena on:

Tunnistaa vaikutukset eri väestöryhmiin: Arvioida päätösten ja säästötoimenpiteiden kohdentumista ja vaikutuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten vammaisiin henkilöihin ja tukea tarvitseviin asukkaisiin.

Ennaltaehkäistä kielteisiä vaikutuksia: Minimoida mahdolliset kielteiset arjen turvallisuuteen, terveyteen tai sosiaaliseen osallisuuteen kohdistuvat vaikutukset sekä vahvistaa myönteisiä vaikutuksia.

Avoimuus ja läpinäkyvyys: Tuoda valmisteluun ja päätöksentekoon eri ratkaisuvaihtoehtojen hyvät ja huonot puolet vertailtavaksi

EVA-käsikirjan mukaisesti ennakkoarviointi laaditaan aina, kun päätöksellä tai toimenpiteellä on:

- Strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittäviä vaikutuksia.
- Merkittäviä vaikutuksia tietylle asukasryhmälle (esim. vammaiset henkilöt tai iäkkäät).
- Kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai uusi palvelujen järjestämistapa.

Arvioinnissa käydään tarkistuslistan mukaisesti läpi neljä keskeistä kokonaisuutta:

1. Asukkaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen: (vaikutukset elinolosuhteisiin, arjen turvallisuuteen, toimintakykyyn, kielellisiin oikeuksiin sekä palvelujen sujuvuuteen, saatavuuteen ja oikea-aikaisuuteen).
2. Palvelujen järjestäminen ja uudistaminen kestävällä tavalla: (vaikutukset palvelujen laatuun, vaikuttavuuteen, yhdenvertaisuuteen ja asiakasturvallisuuteen).
3. Henkilöstön ja työyhteisön näkökulmat: (työn organisointi, osaaminen ja arjen sujuvuus).
4. Sujuva yhteistyö ja osallisuus: (vaikutukset asukkaiden ja asiakkaiden osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksiin sekä HYTE- ja kuntayhteistyöhön).

Vammaisneuvoston esiin nostama tarve elämänlaadun, hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden huomioimisesta on keskeinen osa EVA-prosessia. Laajoissa tai merkittävissä palvelumuutoksissa hyödynnetään kokemustietoa sekä kuullaan eri sidosryhmiä ja vaikuttamistoimielimiä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella otetaan vakavasti vammaisneuvoston esille tuomat huolet kotihoidon toteutumisesta, aikatauluhaasteista sekä niiden vaikutuksista asiakkaiden arkeen, turvallisuuteen ja mahdollisuuksiin hoitaa luottamustoimia. Palvelujen laadun, turvallisuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen perustuu lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) sekä alueen lakisääteisiin omavalvonnan rakenteisiin.

1. Henkilökohtaisen avun ja kotihoidon selkeät roolit ja yksilölliset tarpeet

Palvelujen tarkoituksenmukaisuus: Henkilökohtainen apu ja kotihoito ovat eri tarkoituksiin myönnettäviä palveluja, joilla kummallakin on omat lainsäädännölliset ja sisällölliset edellytyksensä. Henkilökohtaisen avun ensisijaisena tavoitteena on mahdollistaa vaikeasti vammapalvelua tarvitsevan henkilön itsemääräämisoikeus, itsenäinen elämä sekä osallistuminen yhteiskunnalliseen elämään, opiskeluun, työhön ja vapaa-aikaan.

Kotihoidon ja henkilökohtaisen avun yhteensovittamisessa on varmistettava, että asiakkaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon siten, että palvelut tosiasiallisesti tukevat hänen itsenäistä toimintaansa ja osallisuuttaan ilman tarpeetonta kotisidonnaisuutta.

2. Kotihoidon toimintavarmuus ja omavalvonnallinen puuttuminen

Vastuu toteutuksesta ja seurannasta: LUVN:n omavalvonnan käsikirjan mukaisesti palveluyksikön esihenkilö (vastuuhenkilö) vastaa yksikkökohtaisen omavalvonnan arjen toteutuksesta, palvelujen oikea-aikaisuudesta sekä laadusta. Kotihoidon käyntien tulee toteutua sovittujen aikataulujen mukaisesti,

jotta asiakkaan turvallisuus ja päivittäiset toiminnot eivät vaarannu.

Poikkeamien käsittely (LaRi-järjestelmä): Mikäli kotihoidon toteutuksessa ilmenee viivästyksiä tai puutteita, kyseessä on asiakasturvallisuutta ja palvelun luotettavuutta koskeva poikkeama. Hyvinvointialueella käytössä olevan laadun- ja riskienhallintajärjestelmä LaRin kautta henkilöstöllä ja esihenkilöillä on velvollisuus ilmoittaa viivytyksettä havaituista epäkohdista tai vaaratapahtumista (valvontalaki 29 §). Esihenkilön on otettava ilmoitukset käsittelyyn viivytyksettä (viimeistään 5 päivän kuluessa) ja käynnistettävä tarvittavat korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet.

3. Osallisuuden ja luottamustoimien hoitamisen turvaaminen

Vammaisneuvoston esiin tuoma tilanne, jossa kotihoidon myöhästyminen on estänyt asiakkaan yhdenvertaisen osallistumismahdollisuuden luottamustoimen hoitamiseen, on vakava huomio.

Hyvinvointialueen strategisten ja omavalvonnallisten tavoitteiden mukaan palvelujen tulee tukea asukkaan ja asiakkaan osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kotihoidon ja muiden tukipalvelujen resursoinnissa ja aikataulutuksessa on otettava huomioon asiakkaan kokonaiselämäntilanne, mukaan lukien lakisääteiset ja yhteiskunnalliset luottamustoimet, jotta yhdenvertainen osallistuminen ei vaarannu rakenteellisten tai toiminnallisten viiveiden vuoksi.

4. Jatkuva seuranta ja kehittäminen

Palvelujen laatua ja poikkeamia seurataan säännöllisesti osana hyvinvointialueen omavalvonnan raportointia (joka neljäs kuukausi laadittavat omavalvontasuunnitelmien toteutumisen seurannat).

Palautteita ja toteutuneiden palvelujen häiriöitä käytetään järjestelmällisesti toiminnan korjaamiseen ja prosessien kehittämiseen yhteistyössä palvelulinjojen ja omavalvontapalveluiden kanssa.

Käsittely

Puheenjohtaja Kuusela esitti, että asiakohdan käsittely siirretään seuraavaan vammaisneuvoston kokoukseen.
Esitystä kannatettu yksimielisesti.

Päätös

Vammaisneuvosto päätti siirtää asiakohdan käsittelyn seuraavaan vammaisneuvoston kokoukseen.

Selostus

Hyvinvointialuelain (611/2021) 32 §:n mukaan vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet

tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 83 §:n mukaan vaikuttamistoimielimellä on oikeus tehdä aloitteita hyvinvointialueen toimintaa koskevissa asioissa.

Sen viranomaisen, jonka käsiteltäväksi aloite kuuluu, on ilmoitettava aloitteen tekijälle kuu- kauden kuluessa aloitteen tekemisestä sen arvioitu käsittelyaika ja keneltä saa lisätietoja aloitteen käsittelystä.

Liitteet

Oheismateriaali

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Päätöshistoria

Vammaisneuvosto 05.03.2026 § 17

§ 17

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):

Päätösehdotus

Vammaisneuvosto päättää hyväksyä aloitteen esityksen mukaisesti ja lähettää aloitteen vastuussa olevan viranhaltijan valmisteltavaksi.

Käsittely

Jäsen Ahlgren esitti aloitteesta poistettavaksi seuraavan lauseen:

”Näin on jo käynyt useamman kerran erään vammaisneuvoston jäsenen kohdalla, kun kotihoito ei tullut ajoissa paikalle kotiin.”

Esitys rauennet kannattamattomana.

2. varapuheenjohtaja Koskinen esitti lausunnon kohtaa ”Näin on jo käynyt useamman kerran erään vammaisneuvoston jäsenen kohdalla, kun kotihoito ei tullut ajoissa paikalle kotiin.” Muutettavaksi seuraavaan muotoon:

”Vammaisneuvoston saamien tietojen mukaan hyvinvointialueella on useasti sattunut tilanne, jolloin kotihoito ei ole saapunut ajoissa paikalle. Tämän johdosta on seurannut, että asiakkaiden yhdenvertainen osallistumismahdollisuus luottamustoimen hoitamiseen on estynyt.”

Esitystä kannatettu yksimielisesti.

Päätös

Vammaisneuvosto päätti esittää aloitteeksi seuraavaa

Palvelujen turvallisuus ja niiden vaikutukset hyvinvointiin

Vammaisneuvosto on huolissaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tarjoamien ja valvomien palveluiden laadusta ja turvallisuudesta sekä siitä, miten palveluiden ongelmat ja puutteet voivat vaikuttaa niiden käyttäjien jokapäiväiseen elämään, turvallisuuteen ja hyvinvointiin.

Vammaisneuvosto edellyttää, että Länsi-Uusimaa varmistaa palveluidensa luotettavuuden ja käyttäjien turvallisuuden. Palveluiden tulee noudattaa vaadittuja standardeja ja vastata asiakkaiden tarpeisiin tehokkaasti.

Palvelujen heikentyminen ja toteutetut säästötoimet voivat muodostaa riskin asukkaiden turvallisuudelle sekä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Tällaiset muutokset saattavat lisätä yksinäisyyden ja syrjäytymisen kokemuksia, kasvattaa mielenterveyden haasteita sekä heikentää arjen turvallisuutta.

Vammaisneuvosto vaatii, että säästötoimenpiteiden vaikutukset arvioidaan perusteellisesti. Arvioinnissa on tärkeintä varmistaa turvallisuus, mutta lisäksi tulee huomioida käyttäjien elämänlaatu ja hyvinvointi. Myös uuden vammaispalvelunlain ja sosiaalihuoltolain ensisijaisuusperiaatteen myötä palveluita myönnettäessä tulee huomioida käyttäjien elämänlaatu, hyvinvointi ja arjen turvallisuus.

Perustelut
Osa palveluista ei täytä luotettavuusvaatimuksia, mikä voi aiheuttaa käyttäjille epävarmuutta ja turvattomuutta. Esimerkiksi kuljetuspalveluissa ilmenevät häiriöt, kuten taksin myöhästyminen tai saapumatta jättäminen, heikentävät luottamusta palveluun ja estävät usein sen hyödyntämisen kokonaan.

Osa palveluista ei täytä käyttäjien tarpeita ja voi rajoittaa osallisuutta sekä itsenäistä toimintaa. Esimerkiksi henkilökohtaisen avun korvaaminen kotipalvelulla johtaa siihen, että käyttäjä on sidottu kotiin. Vammaisneuvoston saamien tietojen mukaan hyvinvointialueella on useasti sattunut tilanne, jolloin kotihoito ei ole saapunut ajoissa paikalle. Tämän johdosta on seurannut, että asiakkaiden yhdenvertainen osallistumismahdollisuus luottamustoimen hoitamiseen on estynyt.

Palvelujen hankaluudet eivät rajoitu vain vammaispalveluihin, vaan monet muutkin palvelut ovat käyttäjille vaikeita ja aiheuttavat erilaisia ongelmia. Pitkät käsittely- ja odotusajat hidastavat tarvittavien palvelujen saantia, huolestuttavat asukkaita sekä rasittavat heidän mielenrauhaansa.

Hyvinvointialueen on lisättävä yhteistyötä ja viestintää kuntien kanssa, jotta niiden palvelut yhdessä ja aidosti tukevat myös vammaisten ihmisten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuuta juuri siinä ympäristössä ja arjessa, jossa käyttäjä asuu ja elää.

Hyvinvointialueilla on lakiin perustuva velvollisuus edistää alueensa asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Hyvinvointialueen vastuun tulee konkretisoitua myös niiden asukkaiden arjessa, jotka joutuvat käyttämään hyvinvointialueen tuottamia palveluja.

ja

2. lähettää aloitteen vastuussa olevan viranhaltijan valmisteltavaksi.

Selostus

Hyvinvointialueen hallintosäännön 83 §:n mukaan vaikuttamistoimielimellä on oikeus tehdä aloitteita hyvinvointialueen toimintaa koskevissa asioissa.

Sen viranomaisen, jonka käsiteltäväksi aloite kuuluu, on ilmoitettava aloitteen tekijälle kuu- kauden kuluessa aloitteen tekemisestä sen arvioitu käsittelyaika ja keneltä saa lisätietoja aloitteen käsittelystä.

Vammaisneuvoston esittää aloitteeksi seuraavaa:

Palvelujen turvallisuus ja niiden vaikutukset hyvinvointiin

Vammaisneuvosto on huolissaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tarjoamien ja valvomien palveluiden laadusta ja turvallisuudesta sekä siitä, miten palveluiden ongelmat ja puutteet voivat vaikuttaa niiden käyttäjien jokapäiväiseen elämään, turvallisuuteen ja hyvinvointiin.

Vammaisneuvosto edellyttää, että Länsi-Uusimaa varmistaa palveluidensa luotettavuuden ja käyttäjien turvallisuuden. Palveluiden tulee noudattaa vaadittuja standardeja ja vastata asiakkaiden tarpeisiin tehokkaasti.

Palvelujen heikentyminen ja toteutetut säästötoimet voivat muodostaa riskin asukkaiden turvallisuudelle sekä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Tällaiset muutokset saattavat lisätä yksinäisyyden ja syrjäytymisen kokemuksia, kasvattaa mielenterveyden haasteita sekä heikentää arjen turvallisuutta.

Vammaisneuvosto vaatii, että säästötoimenpiteiden vaikutukset arvioidaan perusteellisesti. Arvioinnissa on tärkeintä varmistaa turvallisuus, mutta lisäksi tulee huomioida käyttäjien elämänlaatu ja hyvinvointi. Myös uuden vammaispalvelunlain ja sosiaalihuoltolain ensisijaisuusperiaatteen myötä palveluita myönnettäessä tulee huomioida käyttäjien elämänlaatu, hyvinvointi ja arjen turvallisuus.

Perustelut
Osa palveluista ei täytä luotettavuusvaatimuksia, mikä voi aiheuttaa käyttäjille epävarmuutta ja turvattomuutta. Esimerkiksi kuljetuspalveluissa ilmenevät häiriöt, kuten taksin myöhästyminen tai saapumatta jättäminen, heikentävät luottamusta palveluun ja estävät usein sen hyödyntämisen kokonaan.

Osa palveluista ei täytä käyttäjien tarpeita ja voi rajoittaa osallisuutta sekä itsenäistä toimintaa. Esimerkiksi henkilökohtaisen avun korvaaminen kotipalvelulla johtaa siihen, että käyttäjä on sidottu kotiin. Myös riittämättömät avustajatunnit voivat heikentää mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, harrastustoimintaan sekä sosiaaliseen elämään. Näin on jo käynyt useamman kerran erään vammaisneuvoston jäsenen kohdalla, kun kotihoito ei tullut ajoissa paikalle kotiin.

Palvelujen hankaluudet eivät rajoitu vain vammaispalveluihin, vaan monet muutkin palvelut ovat käyttäjille vaikeita ja aiheuttavat erilaisia ongelmia. Pitkät käsittely- ja odotusajat hidastavat tarvittavien palvelujen saantia, huolestuttavat asukkaita sekä rasittavat heidän mielenrauhaansa.

Hyvinvointialueen on lisättävä yhteistyötä ja viestintää kuntien kanssa, jotta niiden palvelut yhdessä ja aidosti tukevat myös vammaisten ihmisten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuuta juuri siinä ympäristössä ja arjessa, jossa käyttäjä asuu ja elää.

Hyvinvointialueilla on lakiin perustuva velvollisuus edistää alueensa asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Hyvinvointialueen vastuun tulee konkretisoitua myös niiden asukkaiden arjessa, jotka joutuvat käyttämään hyvinvointialueen tuottamia palveluja.

Liitteet

Oheismateriaali

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Päätöshistoria